

Da Dag Lunde ble akutt og langvarig syk i fjor vår, gikk antall søknader til kurs og rådgivning ved Villa Sana raskt ned. Var han i ferd med å bli merkevaren Dag Lunde? I så fall var det kanskje på tide at det kom nye folk i huset både som gjester og i staben.

Intervjuet: Dag Lunde

Raushet er gull i Villa Sana

I god avstand og betryggende nærhet fra moderinstitusjonen Modum Bad ligger Villa Sana i ly mellom trestammene; okergul og nybygd i gammel stil med hvit stukkatur langs mønet. Et hjemlig fristed både for litt slitne og for helt utslitte leger.

Da Ressurssenter for leger ble innviet 1. oktober 1998, stod Dag Lunde og Janette Kaggestad spent på trammen og ønsket de inviterte velkommen til gards (1). Forventningene var store. Ville legene bruke stedet? Ville tilbudet slå an?

Ro, raushet og romslighet

Pågangen var liten den første høsten, men rekrutteringen ble bedre etter hvert som Villa Sana ble kjent i legekretser. Etter fire driftsår har nærmere 450 leger vært innom til rådgivning, kurs eller begge deler, alene eller sammen med partneren. Prosentvis er det noe flere kvinner enn menn som oppsøker senteret og allmennlegene er i flertall.

– Det betyr ikke at det er 450 utbrente leger som har vært her, men at 450 leger finner det meningsfylt å kontakte oss av ulike grunner, poengterer Dag Lunde, som fortsatt er daglig leder og som fortsatt er bekvem med at ergoterapeut Janette Kaggestad tar hånd om de mer spretne aktivitetene ved senteret.

Lunde gir inntrykk av en lun sjel i en teddybjørns legeme. Et avvæpnende smil og et dovent ytre til tross; daglig leder vet etter sigende godt hvor skapet skal stå i Villa Sana. Men i skikkelse og fremtoning speiler han ro, raushet og romslighet, begreper som beskriver filosofien bak ressursenteret.

For leger som har forstrukket seg privat og i yrkeslivet, må dette stedet føles som et ideelt utgangspunkt for veien tilbake til legerollen eller til noe i livet som oppleves tapt. Her er det ingen som stiller krav om at man skal være noe annet enn seg selv.

– Vi prøver å bygge en illusjon om uendelighet av tid til ro og ettertanke, sier Lunde fra dypet av lenestolen på kontoret sitt i østfløyen. Over ham i annen etasje lig-

ger åtte komfortable soverom med utsikt, i vestfløyen er det stuer på rekke og rad og aller innerst et raust kjøkken der husmor Haldis Haugen kan dekke langbord til så mange det skal være.

Nye nisjer

Lunde forteller at han selv har møtt den berømte veggen for flere år siden. Erfaringen har vært en god ballast i møtet med kolleger som har opplevd krappe svinger i livets berg-og-dal-bane. Etter noen år som overlege i psykiatri ved Modum Bad var han sliten og lei, ja nærmest utbrent. Han begynte jakten på nye nisjer i tilværelsen.

I tre år var han rådgiver ved psykiatrisk poliklinikk i Volda hver fredag. Han reiste frem og tilbake mellom hjemstedet Modum og Vestlandet på dagen. Først nærmere midnatt var han hjemme igjen hos kone og fire barn. I løpet disse årene fikk han tenkt mye over livet mens Jotunheimen langt der nede skiftet farger gjennom årstidene.

– Denne tiden var ikke spesielt slitsomt for meg. Jeg liker å fly. Det gir meg en egen ro, smiler han.

Etter hvert som tingene falt mer på plass, erklærte Lunde seg ledig på jobbmarkedet. Han takket ja til et tilbud fra direktør Ole Johan Sandvand ved Modum Bad om å være med på å bygge opp et ressursenter for leger i samarbeid med Legeforeningens koordinerende helse- og omsorgsutvalg.

Utbrent begrep

I Villa Sana er det bare gjester og deltakere, ingen pasienter eller klienter. Mange er langt nede og har en klar bestilling om uføretrygd når de kommer til kurs eller rådgivning. Altfor lenge har de oversett blinkende varsellamper mens de har lindret, helbredet og trøstet pasienter til det gikk på egen helse løs.

– Det er en kjent sak at leger har høye krav til seg selv. Men en like viktig grunn til at de ikke søker hjelp i god tid, er at de kjenner systemets irrganger og vet en del om hvordan man kan bli møtt i helsevese-

net. Mottakelsen oppleves ikke alltid som like vellykket, sier Lunde.

Psykiateren har et motsetningsfylt forhold til begrepet utbrenthet, et tøyd og tværet moteord som nesten kan sies å være utbrent i seg selv.

– For meg fungerer begrepet best som et punkt langs en skala med «sliten» i den ene enden og «deprimert» i den andre. Det er når summen av belastninger i jobb og privatliv blir for stor, at det er fare på ferde, sier Lunde.

Et trekk som mange kursdeltakere fremhever, er at de har vært fanget i sin egen flinkhet som barn. – De ble tidlig vant til å klare seg selv samtidig som de utviklet varhet for andres behov. I voksen alder har de rendyrket rollen som en som støtter andre og som ikke søker hjelp selv.

Kunstner i faget

Når seks til åtte leger med høy terskel for å betro seg møtes til kurs i Villa Sana, tar det tid før stemningen har satt seg. De første dagene går med til å bli kjent, og Lunde treffer mange hjemme når han innleder om å møte begrensninger i livet og om å forsone seg med at man er den man er.

– Etter mandagens noe sørgmodige melankoli brukes tirsdagen til å snakke om lagspill og alle mulighetene man har, forteller Lunde. Onsdag er det en morgenøkt om å føle seg liten og sårbar, utbrent og ubrukelig og om legenes allmektighet og tilhørende avmakt. Etterpå får gjestene ferdigpakket ryggsekk fra husmor på kjøkkenet, og så er det ut på tur. Dagen avsluttes med et kulinarisk gjestebud med underholdning om kvelden. Siste del av kurset handler om samlivets utfordringer og til slutt samles trådene før alle drar hver til sitt.

– Vi forsøker å gi en type omsorg som mange ikke har opplevd siden de var barn, men som de gjenkjenner når de opplever den i form av god mat, samvær med andre og positive opplevelser, sier Lunde.

Han ønsker å få deltakerne til å gjenoppleve hva det vil si å være kunstner i faget.

Dag Lunde

født 29.10. 1956 i Drøbak

- Cand.med. Oslo 1981.
- Spesialist i psykiatri 1991.
- Ansatt ved Modum Bads Nerve-sanatorium siden 1985.
- Daglig leder ved Ressurssenter for leger 1998.

Foto J-E. Larsen

– En kirurg som har utført et vellykket håndverk eller en allmennlege som har oppnådd kontakt med en pasient, kan stimuleres til å betrakte slike øyeblikk som små kunstverk. Slike hellige øyeblikk i hverdagen har så lett for å drukne i byråkrati og press, sier Lunde. Erfaringen er at mange kjenner seg igjen i bildene og i parallellen til det kunstneriske.

– Teknikken hjelper mange med å finne tilbake til legerollen. Kanskje til rollen de har vært i, kanskje oppsøker de andre nisjer i faget eller de får inspirasjon til å velge noe helt annet, sier Lunde.

Ingen journal

Et særtrekk ved Ressurssenter for leger er at det ikke skrives journaler, slik det også praktiseres i støttelegeordningen (se side 525). Lunde mener at vissheten om at alt forblir i et lukket rom, skaper tillit og åpner for gode, fortrolige samtaler mellom ham og kollegaen som søker hjelp.

– Hadde vi drevet med behandling, ville vi vært forpliktet til å føre journaler. Men så lenge tilbudene våre er forebyggende og vi driver med kurs og rådgivning, gjelder ikke denne plikten. Journaler ville heller ikke vært tjenlig for virksomheten vår fordi vi ikke ønsker å vinkle på resultat.

Med journalskriving følger dessuten en serie plikter som å gi uttalelser til trykkesvesenet, rettsvesen og Statens helsetilsyn.

– Når det ikke skrives journal, kan det heller ikke skrives resepter eller henvisninger og heller ikke avgis rapporter til Statens helsetilsyn. Vi er blitt bedt om uttalelser flere ganger, men er blitt respektert for vårt standpunkt, sier Lunde.

Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger har vedtatt å skyte inn 2,6 millioner kroner til driften hvert år til og med 2007. En foreløpig evaluering basert på de første tre årene, viser en overveldende høy tilfredshet med tilbudet blant brukerne (2). Hvis tilbudene skal videreføres, står det i rapporten, må et mer ambisiøst evalueringdesign vurderes når antall deltakere

blir høyt nok. I fjor ble Karin Rø, arbeidsmedisiner og psykiater under utdanning, ansatt i halv stilling for blant annet å sette i gang evalueringsarbeidet.

– Hun er også et verdifullt tilskudd til staben både ved kursene og som rådgiver, sier Lunde.

Han synes responsen fra deltakerne bekrefter inntrykket i den foreløpige evalueringen. – Mange uttrykker at dette er starten på noe nytt og at en utvikling er i gang. Noen opplever det også lettere å kontakte det vanlige hjelpeapparatet etter et opphold hos oss.

Antikvariat og søndagsskole

Dag Lunde er en samler. Han har kolleksjoner av alt fra askebegre med reklame til gamle postkort av Modum Bads Nervesanatorium. Når han er på reise, sporer han opp auksjoner og antikvarier; det er hans måte å gjøre gode gjerninger mot seg selv på.

En annen god gjerning er jobben som søndagsskolelærer ved sykehusets egen kirke, en oppgave han har gått til med glede i 30 år, siden han som 17-åring overtok som søndagsskolelærer i Ski kommune. Han har stort sett holdt seg til det samme programmet i hele karrieren – til barnas og hans egen tilfredshet.

Søndagsskoleveteranen bedyrer at han bare kan én eneste sang. Det er «Med Jesus i båten» – en glad-salme der ord erstattes med bevegelser i hvert vers, og sluttresultatet er et taust virvar av viftende armer og bein. Tidsskriftets ønske om å se Lunde i aksjon blir vennlig avvist, men hver fremførelse er visstnok en suksess.

Nye Villa Casetta

Mens behovet for å fornye repertoaret i søndagsskolen ikke er dramatisk, har Lunde, Legeforeningen og ledelsen ved Modum Bad mer fremtidsrettede vyer for tilbudene ved Villa Sana.

Staben ved senteret diskuterer ideer som skal fornye kursene, de planlegger at personalet skal rotere mellom ulike kurs og drøf-

ter hvordan oppfølgingskursene skal finne sin form.

– Noen av gjestene våre mener at formen på kursene er litt for snill, kanskje vi i fortsettelsen skal bli mer pågående, sier Lunde.

Fordi tilbudene ved Villa Sana skal være lavterskeltilbud, praktiseres det en lite byråkratisk opptaksprosedyre: – Informasjonen vi ber om skal være tilstrekkelig til å sette sammen en kursgruppe. Søkerne behøver ikke å ha sortert problemstillingene sine på forhånd. For leger som ønsker rådgivning holder det med en telefon til oss, sier Lunde.

Også sykepleiere og hjelpepleiere er på vei inn i Villa Sana og holder kurs etter samme modell som legene. Parallelt med at huset er fullt i flere kursuker enn før, er det økende etterspørsel etter individuell rådgivning blant legene. Ressurssenteret har derfor behov for større arealer.

– Vi ønsker å skjerme rådgivningen fra kursvirksomheten, sier Lunde og peker mot den andre siden av tunet fra trammen utenfor Villa Sana. Der det inntil nylig stod et lite hus med navnet Villa Casetta, er håndverkere i gang med grunnmuren til et større hus som skal ha samme navn. Nybygget skal bare brukes til individuell rådgivning.

– Jeg tror vi har fått til et tilbud som passer. I allfall ville dette ha passet for meg hvis jeg slet med å finne ut av legerollen nå. Da ville jeg trenge et sted hvor jeg kunne prate til jeg var ferdig, et sted hvor jeg følte meg ønsket og møtt. Det håper jeg at gjestene våre opplever her, sier husfar Dag Lunde.

Nina Husom

nina.husom@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Husom N. Ressurssenter for leger – et senter for legeressurser. Tidsskr Nor Lægeforen 1998; 118: 4135.
2. Falkum E. Evaluering av virksomheten ved Ressurssenter for leger fra 1. oktober 1998 til 1. august 2000. Oslo: Legeforeningens forskningsinstitutt, 2001.